

Forskningsbibliotekernes Edb-kontor
Att. Per Mogens Pedersen
Birketinget 6, C 312
2300 København S.

Område	Sagsnr.	Dato	Mærke
		24. maj 1985	JR/MP

BC-stand 58

Jeg har med interesse læst forslaget fra Arbejdsgruppen vedr. postkasse i ALBA/SAMKAT.

Jeg kan i den forbindelse nævne, at Bibliotekscentralen i øjeblikket undersøger, hvad det vil koste at producere låneseddel BC-stand.58 i endeløs bane til printer.

Skulle det blive aktuelt, vil vi også gerne gå ind i en drøftelse omkring produktion og salg af andre lånesedler i det omfang, der kan opnås enighed om fælles retningslinier. Formålet skulle være gennem større fælles produktion at opnå lavere priser.

Såfremt der er interesse for dette står vi gerne til rådighed.

Med venlig hilsen

Jørgen Rishøj

Forslag til etablering af online rekvisitions facilitet via ALBA/SAMKAT

En af de mest belastende funktioner i et fjernlån er skrivning af bestillinger. En væsentlig forudsætning for at effektivisere fjernlånssamarbejde er derfor, at skrivearbejdet minimeres. Forslaget til etablering af en online bestillingsfacilitet via ALBA/SAMKAT tager sigte på at muliggøre afsendelse af bestilling (via terminal) i samme arbejdsproces som man lokaliserer en bog (post) i basen og, hvor det skønnes hensigtsmæssigt, at sende bestillinger via terminalsystemet også på bøger, der ikke findes i basen, men som man har lokaliseret på anden måde.

I løbet af sommeren 1984 har en arbejdsgruppe, nedsat af forskningsbibliotekernes EDB-udvalg, udarbejdet forslag til retningslinier, hvorefter et sådant bestillingssystem kunne udvikles. Arbejdsgruppen har haft følgende sammensætning: Harald von Hielmcrone, AUB, Ellen Brun, OUB og Bent Barnholdt, DTB samt medarbejdere fra Forskningsbibliotekernes EDB-kontor. Arbejdsgruppen indstiller, at der i ALBA/SAMKAT etableres en online rekvisitions facilitet efter følgende retningslinier:

Almen beskrivelse

Det grundlæggende princip er - i al sin enkelthed - følgende proces:

1. En bruger (f.eks. et bibliotek) går ind i ALBA/SAMKAT-basen og søger en given titel. Når/hvis titlen findes i basen, gives en bestillingskommando, og man tilføjer bibliotekssignaturen på det bibliotek, hvorfra bogen ønskes lånt.
2. "Systemet" (d.v.s. EDB-maskinen) laver en kopi af posten og lagrer den i en særlig fil under det pågældende biblioteks brugerkode samtidig med, at der automatisk tilføjes hvilket bibliotek, der har bestilt bogen.
3. Det bibliotek, hvortil bestillingen er "sendt", går ind i ALBA/SAMKAT og ser efter i postkassen, om der ligger bestillinger. Vi forestiller os, at de biblioteker, som går ind som modtagere af bestillinger forpligter sig til at se efter mindst een gang om dagen.
4. Hvis der ligger bestillinger i postkassen, "tømmes den". Det kan ske på forskellig

måde, afhængigt af hvor avanceret udstyr, modtageren har, og om bestillingerne skal viderebehandles manuelt eller indgå i en lokal EDB-sammenhæng.

- a) Hvis bestillingen skal viderebehandles manuelt, er det minimale udstyr, der kræves, en terminal med modem og printer, der kan skrive gennemslag og hvori der kan lægges en rulle lånesedler (f. eks. standard 58). Postkassen tømmes ved blot at lade bestillingerne udskrive. Bestillingerne afrives og indgår i den normale proces.
- b) Hvis bestillingen skal viderebehandles på EDB - f.eks. hvis man vil have sit fjernlånskartotek online på en microdata - tømmes postkassen ved at posterne overføres til micro'en, og herfra kan man så udskrive de sedler, der er nødvendige, når bøgerne skal hentes fra hylderne.
- c) Hvis bestillingen skal viderebehandles på EDB og indgå i forbindelse med en online katalog, automatisk udlånssystem og lignende, kan tømning af postkassen bestå i blot en overførsel af ID-numre og lånsøgende biblioteks data. (Hvis den bestilte bog ikke findes i basen, er der ikke noget ID-nummer, og så overføres selvfølgelig hele bestillingen.)

Det bemærkes, at spørgsmålet om, hvorledes det enkelte bibliotek måtte ønske at få bestillingerne, selvfølgelig må bero på en vurdering af, hvad der lokalt er hensigtsmæssigt og er principielt bestillingssystemet uvedkommende bortset fra, at data skal kunne leveres på den ønskede måde. Arbejdsgruppen har ikke haft fantasi til at forestille sig flere måder end de skitserede

5. Besked til bestillende bibliotek vedr. "haves ikke", "reserveret" etc. skal kunne sendes samme vej tilbage, ligesom bestillinger skal kunne videresendes.

Kommentar

Som det kan ses, tager det skitserede bestillingssystem alene sigte på

- at undgå skrivearbejde, hvor det er muligt ved at genbruge katalogposten i ALBA/SAMKAT
- at undgå postforsendelse men udnytte muligheden for elektronisk forsendelse
- at muliggøre bestilling i samme arbejdsgang som lokalisering

Hvorledes bestillingerne viderebearbejdes lokalt - om det skal være manuelt eller kobles til en eller anden form for lokal EDB-løsning - skal bestillingssystemet være neutralt overfor.

Det er klart, at bestillingssystemet umiddelbart er til størst fordel for de lånsøgende biblioteker. Fordelene for långivende bibliotek bør imidlertid heller ikke overses:

- 1) Om man "åbner posten" ved at tage bestillingerne ud af kuverter eller ved at rive en stribe bestillingssedler, der adskilles ved en perforering, fra hverandre turde være ligegyldigt.
- 2) Bestillingerne er altid korrekt udfyldt. Hvor SAMKAT-posten findes, benyttes denne (d.v.s. bibliotekets egen katalogisering med pladssignatur, hvorved ekstra opslag er overflødig) eller ALBA-posten benyttes.
- 3) Bestillingssedlen kan udskrives i standard 58-format eller i et antal lokale varianter, der er tilpasset lokale behov. D.v.s. at omskrivning af sedler i vid udstrækning burde kunne undgås. Her må dog tilføjes, at hvor mange lokale varianter (med tilhørende fortrykte formsæt) der skal være mulighed for, er et økonomisk og dermed politisk spørgsmål, som EDB-udvalget må tage stilling til.

Specifik beskrivelse

Modtagere af bestillinger

a) DELTAGERE

Principielt bør alle bidragsydere til accessionskatalogen kunne være direkte modtagere af bestillinger. I en forsøgsperiode bør man, for at gøre det praktisk og økonomisk overkommeligt, begrænse kredsen af direkte modtagere til ca. en halv snes biblioteker: KB, SB, universitetsbibliotekerne samt de vigtigste specialbiblioteker.

DTB modtager indtil videre bestillinger via eget rekviritionssystem.

For biblioteker, som ikke selv kan modtage bestillinger direkte, foreslås det, at accessionskatalogen fungerer som modtager. Bestillinger videresendes med post. Moderbiblioteker modtager for institutbiblioteker.

b) UDSTYR

Modtagere skal være i besiddelse af modtagerudstyr, som minimum en terminal med tilkøbt printer og modem.

Et mere avanceret modtagerudstyr kunne være en microdatamat, som modtager bestillinger til videre bearbejdning lokalt.

Da minimumsudstyret, terminal med printer, af prakti-

ske grunde må være dediceret til denne ene funktion, afholdes udgiften hertil af fællesskabets bevilling. Biblioteker, der ønsker anskaffet et mere avanceret udstyr, godtgøres med et beløb, der svarer til minimumsudstyret.

c) ETABLERINGSOMKOSTNINGER

- 1) udstationering af minimumsudstyr
- 2) programmering af systemet og udskriftsformater

Forskningsbiblioternes EDB-kontor antager, at minimumsudstyret kan anskaffes for ca. kr. 20.000 (pr. bibliotek).

Forskningsbibliotekernes EDB-kontor antager at kunne udføre programmeringsarbejdet m.v. på 6-7 mandmåneder. Herefter kan der afholdes testkørsler, som efterfølges af 1-2 mandmåneder til færdiggørelse af systemet. Der er ikke taget særlige forholdsregler for at forhindre "utilsigtet" brug af systemet. Hermed menes, at enhver, der kender en korrekt brugerkode, vil være i stand til at afgive bestilling.

d) DRIFTSUDGIFTER

Løbende driftsudgifter for modtagere vil umiddelbart være:

- 1) papir (formsæt)
- 2) datatransmissionsudgifter (bortfalder for SAMKAT-biblioteker, som a.h.t. katalogisering har etableret fast forbindelse til RECKU, idet denne kan benyttes)
- 3) regnekraftforbrug (RECKU-betaling) (negligibel for modtagere)
- 4) vedligeholdelse af lokalt udstyr

Disse udgifter dækkes i en periode af fællesskabet. I løbet af denne kan man få et overblik over de faktiske omkostninger samt udtage statistik over fordelingen af modtagne bestillinger m.h.p. evt. at etablere en refusionsordning.

e) DATA

Der kan mindst eksistere følgende forskellige muligheder for levering af data fra ALBA/SAMKAT til modtageren:

- 1) Afsender-oplysninger (rekvirent) samt ID-nummer (lokalt), til brug for videre bearbejdning i lokale online-kataloger, hvor katalogdata allerede findes lokalt.
- 2) Afsender-oplysninger samt katalogpost i Marc-format. Til brug for videre bearbejdning på lokal mikrodata-mat.
- 3) Afsender-oplysninger samt katalogdata til udskrivning på lokal skrivemaskineterminal i Standard 58-format samt evt. varianter.

For SAMKAT-biblioteker kan SAMKAT-posten bruges som grundlag for overførsel af data (d.v.s. bibliotekets egen katalogisering). Hvis SAMKAT-posten er slettet i ALBA/SAMKAT-basen, kan ALBA-posten samt opstillings-signatur overføres. For andre biblioteker kan ALBA-

posten overføres.

4) Afsender-oplysninger samt "uformaterede" bestillingsønsker (bestillingerne er afsendt selvom der ikke er gjort fund i ALBA/SAMKAT).

f) EFFEKTUERING

Modtagerne forpligter sig til at kigge efter og hjemtage bestillinger mindst een gang om dagen.

Der oprettes en facilitet, som rykker modtagere, der ikke har hjemtaget 1 uge gamle bestillinger (fra afsender- eller omdirigeringsdatoen).

Poster slettes automatisk 1 måned efter at de er blevet udskrevet.

Det skal være muligt at omdirigere en bestilling til en anden modtager, såfremt lånet ikke kan effektueres.

Det skal være muligt at sende bestillingen tilbage til afsenderen. Omdirigering skal medføre advis til afsenderen om at bestillingen er omdirigeret.

g) DIVERSE

Modtagerbiblioteker med automatiske udlånsregistreringssystemer bør afklare, hvorledes disse kan anvendes i forbindelse med bestilling i ALBA (gælder p.t. kun DTB, RUB og Risø).

Afsendere af bestillinger

a) DELTAGERE

Bestillingssystemet omfatter - indtil videre - kun biblioteker (offentlige eller private).

Biblioteket skal være registreret ALBA-bruger for at benytte systemet. Det bibliotek, der foretager bestillingen, hæfter i forhold til långivende bibliotek for lånet.

b) UDSTYR

Lokalt problem.

c) DRIFTSUDGIFTER

Afholdes efter nuværende retningslinier for ALBA-brugere. Om der evt. skal pålignes en særlig bestillingsafgift må afhænge af, hvorledes omkostningerne for modtager-bibliotekerne tegner sig, og hvorledes de evt. kan holdes skadesløse.

d) DATA

Ved afgivelse af bestilling skal afsenderen samtidig kunne få en kvittering for bestillingen. Denne skal kunne leveres i de vedr. "modtagere ad e" beskrevne former. Afsendere skal kunne skrive supplerende oplysninger på bestillingen.

Biblioteker, som er tilsluttet ALIS og hvor DTB's rekviritionsfacilitet kan benyttes, skal kunne levere data til afsenderen i et acceptabelt format (d.v.s. i et format, der evt. kan indgå i en lokal microdatamat sammen med ALBA/SAMKAT poster).

e) DIVERSE

Periodika, flerbindsværker m.v. kan ikke umiddelbart bestilles v.hj.a. ID-nr. og bibliotekskode, men må af afsenderen suppleres med bind-, hefte-, artikeldata m.v.

Brugeren kan kalde forskellige databaser/systemer i netværket, men egentlig gennemstilling kan ikke foretages endnu. Brugeren må arbejde med de enkelte systemer på disses forudsætninger. Der bør etableres mulighed for, v.hj.a. en enkel kommando, at blive logget ud af RECKU/ALBA og ind i et andet system. I første omgang er det vigtigst, at denne facilitet etableres til ALIS.